

# Samhällsstörningar och extraordinära händelser

POLICY

Typ av styrdokument	Policy
Beslutsinstans	Kommunfullmäktige
Diarienummer	2023/1157
Giltighetstid	Fr.o.m. 15 februari 2024
Dokumentet gäller för	Samtliga nämnder och förvaltningar i kommunen
Fastställd	KF 2024-01-29, § 6
Ersätter	KF 2020-02-24, § 50
Dokumentansvarig	Säkerhetssamordnare
Tidpunkt för aktualitetsprövning	Revideras varje mandatperiod

# Innehåll

Inledning och syfte .....	2
1. Mål och inriktning .....	3
2. Övergripande organisation och ansvar .....	3
3. Krav på kommunens krisberedskap.....	3
3.1. Risk- och sårbarhetsanalys .....	4
3.2. Krisledning och krisberedskapsplanering .....	5
3.3. Geografiskt områdesansvar och samverkan .....	8
3.4. Utbildning och övning.....	10
3.5. Rapportering.....	10
3.6. Höjd beredskap och civilt försvar .....	11
4. Ekonomi .....	12

## Inledning och syfte

Detta dokument beskriver kommunens övergripande viljeinriktningar och prioriteringar för kommunens arbete inom risk- och krishantering.

Dokumentet baseras på krav enligt *överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019–2022*<sup>1</sup> (kommunöverenskommelsen) mellan Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och staten via Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Kommunöverenskommelsen gällde ursprungligen under åren 2018–2020, men har förlängts till att gälla även under 2023. Överenskommelse för 2024 och framåt har vid framtagande av detta dokument ännu inte antagits.

Enligt kommunöverenskommelsen ska kommuner anta styrdokument som beskriver kommunens arbete med krisberedskap. Styrdokumentet ska ange kommunens övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap under mandatperioden och ska antas av kommunfullmäktige under den nya mandatperiodens första år.

Uppgifterna utgår från:

- Lag (2006:554) om kommuners och landsting åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)<sup>2</sup>
- Förordning (SFS 2006:637) om kommuner och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och beredskap (FEH)<sup>3</sup>.
- Kommunallag (2017:725)<sup>4</sup>

---

<sup>1</sup> MSB & SKL. (2018). *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019-2022 och Förlängd och justerad överenskommelse för kommunernas krisberedskap 2023*.

<sup>2</sup> SFS 2006:544. *Lag om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*. Försvarsdepartementet.

<sup>3</sup> SFS 2006:637. *Förordningen om kommuner och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*. Försvarsdepartementet.

<sup>4</sup> SFS 2017:725. *Kommunallag*. Finansdepartementet.

## 1. Mål och inriktning

Kommunen har ett ansvar för att värna liv och hälsa, trygga livsnödvändig försörjning samt verka för att grundläggande värden och samhällsviktiga funktioner upprätthålls.

Kommunen ska arbeta för att minska risken för att oönskade händelser inträffar, för att reducera konsekvenserna om något ändå inträffar och för att ha en god förmåga att hantera "krissituationer i fred". Kommunen ska även uppnå en grundläggande förmåga till civilt försvar.

De övergripande inriktningarna inom trygghet, säkerhet och beredskap är att kommunen ska:

- Trygga människors liv och hälsa, samt hindra och begränsa skador på miljö och egendom;
- Verka för ett hållbart, robust och motståndskraftigt samhälle;
- Ha en god förmåga att snabbt och effektivt hantera händelser och genomföra stödjande insatser.

## 2. Övergripande organisation och ansvar

Kommunfullmäktige fastställer kommunens policy för samhällsstörningar och extraordinära händelser.

Kommundirektören har ett övergripande ansvar för den civila beredskapen inom kommunen och leder kommunens krisledningsgrupp.

Kommundirektören antar även kommunens handlingsplan för samhällsstörningar och extraordinära händelser.

Säkerhetssamordnaren har på kommundirektörens uppdrag planerings- och samordningsansvar för planer, övning, utbildning och extern samverkan. Förvaltningschefer ansvarar för att inom respektive verksamhet tillse att det finns en övad och utbildad organisation och planering för att hantera samhällsstörningar och extraordinär händelse.

Respektive nämnd/bolag fastställer planering inom sitt eget ansvarsområde.

## 3. Krav på kommunens krisberedskap

Kommunens arbete med krisberedskap styrs av lag (SFS 2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap<sup>5</sup> (LEH). Lagen fastställer att kommunens krisberedskap ska utgöras av följande områden:

- Risk och sårbarhetsanalyser
- Planering inför kriser
- Geografiskt områdesansvar

---

<sup>5</sup> SFS 2006:544. Lag om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Försvarsdepartementet.

- Utbildning och övning
- Rapportering

Under respektive område finns mål som är fastställda i kommunöverenskommelsen och prioriteringar som är specifika för Falköpings kommun.

### 3.1. Risk- och sårbarhetsanalys

Enligt 2 kap 1 § LEH (SFS 2006:544) ska kommuner och regioner analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen respektive regionen och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska värderas och sammanställas i en risk och sårbarhetsanalys.

Risk- och sårbarhetsanalys (RSA) är en sammanställning av kommunens identifierade samhällsviktiga verksamheter och en analys av de risker som kan leda till allvarlig samhällsstörning eller extraordinär händelse. Kommunens arbete med RSA följer Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) föreskrifter och allmänna råd (MSBFS 2015:5)<sup>6</sup> om kommuners risk- och sårbarhetsanalyser, samt kommunöverenskommelsen som säger att kommunen ska bedriva ett arbete med RSA som avser det geografiska områdesansvaret, kommunens organisation, samt berörda kommunala bolag och kommunalförbund.

I arbetet ingår bland annat att identifiera verksamheter som upprätthåller viktiga samhällsfunktioner, så kallade samhällsviktiga verksamheter. Dessutom ska händelser som kan hota upprätthållandet av funktionerna och kritiska beroenden för kommunens samhällsviktiga verksamheter identifieras. Arbetet ska ge en samlad bild av risker, sårbarheter och förmåga inom kommunen samt utgöra ett bra underlag för planering och genomförande av åtgärder som minskar risker och sårbarheter och stärker förmågan att hantera extraordinära händelser. Kommunen tar även fram och antar en handlingsplan där planering och genomförande av åtgärder specificeras. Handlingsplanens följs upp årligen.

Enligt kommunöverenskommelsen ska kommunen även efter en inträffad kris utvärdera kommunens hantering, utifrån både verksamhetsansvaret och det geografiska områdesansvaret. Underlaget ska användas i arbetet med RSA. I Falköpings kommun finns en rutin för utvärdering av händelse som syftar till att bidra med kunskapsunderlag till kommunens RSA.

Falköpings kommuns mål med RSA är att den ska:

- ge underlag för planering och genomförande av åtgärder för att öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet,

---

<sup>6</sup> MSBFS 2015:5. *Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om kommuners risk och sårbarhetsanalyser*. MSB.

- ge beslutsstöd för beslutsfattare och verksamhetsansvariga,
- ge underlag för information om samhällets risker och sårbarheter till allmänheten samt
- bidra till att ge en bild över de risker och sårbarheter som finns i samhället i stort, som kan påverka kommunens verksamhet och samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område.

### **3.1.1. Prioritering för mandatperioden 2023–2026**

Under mandatperioden avser kommunen prioritera följande områden i arbetet med RSA:

- Ta fram, anta och årligen följa upp åtgärdsplan med planering och genomförande av åtgärder.
- Fortsatt identifiera samhällsviktiga verksamheter som upprätthåller viktiga samhällsfunktioner, så kallade samhällsviktiga verksamheter.
- Utöka samverkan med kommunala bolag, kommunalförbund och andra externa aktörer.
- Utvärdera inträffade händelser med syfte att bidra med kunskapsunderlag till kommunens RSA.

### **3.2. Krisledning och krisberedskapsplanering**

Enligt 2 kap 1 § LEH (SFS 2006:544) ska kommuner och regioner med beaktande av risk och sårbarhetsanalysen för varje ny mandatperiod fastställa en plan för hur de ska hantera extraordinära händelser.

Enligt 6 kap. 44 § kommunallag (SFS 2017:725) ska fullmäktige anta reglemente om nämndernas verksamhet och arbetsformer.

Enligt 7 kap. 2 § kommunallag (SFS 2017:725) ska kommunstyrelsen i en instruktion fastställa hur kommundirektören ska leda förvaltningen under kommunstyrelsen. Instruktionen ska också fastställa kommundirektörens övriga uppgifter

Nationellt framtagna mål för kommuners arbete med planering enligt kommunöverenskommelsen är att:

- Kommunen ska ta fram ett styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap. Styrdokumentet ska ange kommunens övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap under mandatperioden
- Kommunen ska ta fram ett reglemente för krisledningsnämnden.
- Kommunstyrelsen bör i instruktionen för kommundirektören ange vilka uppgifter som kommundirektören ska ha avseende krisberedskap.

- Kommunen ska ta fram en plan för hantering av extraordinära händelser. Planen ska innehålla:
  - hur kommunen ska organisera sig under extraordinära händelser.
  - hur kommunens organisation för krisledning ska bedriva samverkan och ledning i syfte att uppnå inriktning och samordning.
- Kommunen ska ta fram en utbildnings- och övningsplan.

I Falköpings kommun benämns styrdokumentet för *Policy för samhällsstörningar och extraordinära händelser*. Policyn antas av kommunfullmäktigen under den nya mandatperiodens första år.

I Falköpings kommun benämns planen för hantering av extraordinära händelser för *Handlingsplan för samhällsstörningar och extraordinära händelser*. Handlingsplanen antas av kommundirektören under den nya mandatperiodens första år.

Kommunens förvaltningar har även handlingsplaner som ligger till grund för effektiv ledning och samordning av kommunens hantering av samhällsstörningar och extraordinära händelser. Bland annat finns plan för kommunalt krisstöd, handlingsplan med åtgärder kopplat till RSA, övnings- och utbildningsplan, samt beredskapsplaner för socialförvaltningen liksom för kompetens- och arbetslivsförvaltningen.

En sammanställning av kommunens befintliga dokument finns nedan i tabell 1.

Vid extraordinära händelser kan kommunens krisledningsnämnd träda i kraft och överta hela eller delar av övriga nämnders ansvarsområden. Nämndens förutsättningar och arbete regleras i krisledningsnämndens reglemente.

Tabell 1. Dokumentöversikt för krisberedskap, Falköpings kommun

Styrdokument	Syfte
Reglemente för krisledningsnämnden	Reglerar krisledningsnämndens sammansättning, ordförandeskap och mandat.
Policy samhällsstörningar och extraordinära händelser	Anger mål och inriktning för arbetet med risk- och krishantering
Handlingsplan samhällsstörningar och extraordinära händelser	Beskriver kommunens organisation och arbetssätt för hantering av samhällsstörningar och extraordinära händelser.

Risk- och sårbarhetsanalys	Identifierar och analysera risker och sårbarheter avseende samhällsstörningar inom kommunens geografiska område
Åtgärdsplan kopplat till RSA	Beskriver kommunens organisation och arbetssätt för hantering av samhällsstörningar och extraordinära händelser.
Övnings- och utbildningsplan	Bidrar till att behålla och utveckla kommunens kunskap och förmåga vad gäller krisberedskap.
Instruktion för kommundirektören	Anger/tydliggör kommunchefens/kommundirektörens uppgifter i krisberedskapen.
Handlingsplan kommunalt krisstöd/POSOM-organisationen	Anger hur kommunen ska planera, leda, samordna och utföra psykosocialt omhändertagande vid olyckor och kriser.
Beredskapsplan vid allvarlig eller extraordinär händelse samt krisplan för kompetens- och arbetslivsförvaltningen	Specificerar ansvar, roller och uppgifter för att hantera allvarliga och extraordinära händelser.
Plan för beredskap och ledning vid krissituationer och extraordinära händelser inom socialförvaltningen	Specificerar ansvar, roller och uppgifter för de funktioner som ingår i socialnämndens organisation för att hantera särskilda och extraordinära händelser

### 3.2.1. Planering och prioritering för mandatperioden 2023–2026

Under mandatperioden avser kommunen uppdatera och ta fram följande planering:

- Arbeta med och uppdatera kommunens RSA
- Kontinuerligt arbeta med och följa upp åtgärder enligt handlingsplan för RSA, samt rapportera resultat till kommunstyrelsen. Följande områden ingår i handlingsplanen 2024–2027:
  - Elförsörjning
  - Dricksvattenförsörjning



- Personalförsörjning
- Information och kommunikation
- Livsmedelsförsörjning
- Transport och fordon
- Skydd av civilbefolkningen

### 3.3. Geografiskt områdesansvar och samverkan

Enligt 2 kap 7 § LEH (SFS 2006:544) ska kommuner inom sitt geografiska område i fråga om extraordinära händelser i fredstid verka för att:

Olika aktörer i kommunen samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet.

1. De krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en sådan händelse samordnas.
2. Informationen till allmänheten under sådana förhållanden samordnas.

Målet för kommunens arbete med geografiskt områdesansvar enligt kommunöverenskommelsen är att:

- Kommunen ska ge aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område möjlighet att samverka i syfte att uppnå samordning av förberedelser inför extraordinära händelser.
- Kommunen ska under en extraordinär händelse kunna stå värd för en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) på lokal nivå, i syfte att verka för samordning av olika aktörers åtgärder.
- Kommunen ska ta initiativ till att en samlad lägesbild tas fram i samband med en extraordinär händelse.
- Kommunen ska verka för att information till allmänheten vid en extraordinär händelse samordnas.
- Kommunens förberedelser inför extraordinära händelser ska ske i samverkan med närliggande kommuner och relevanta aktörer utanför det egna geografiska området. En förutsättning för att samverkan ska ske är att de externa aktörerna vill och kan samverka med kommunen.
- Berörda kommuner ska säkerställa att Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) kan sändas via anläggningar för utomhusvarning genom att ljudsändare underhålls.

För att nå framgång i arbete med geografiskt områdesansvar krävs en kontinuerlig samverkan internt inom kommunen och med andra aktörer, såväl inom offentlig verksamhet som privat näringsliv. Kommunen driver och ingår i en rad nätverk med syfte att stärka förmåga att samverka.

På regional nivå sker samverkan framför allt i Regionala rådet för samhällsskydd och beredskap, vilket sker i Länsstyrelsen i Västra Götalands regi och där samtliga kommuner i Västra Götaland, Västra Götalands Regionen, Polismyndigheten, samt övriga aktörer inom området ingår. Ovan nämnda nätverk underlättar samverkan genom att övriga krisaktörer identifieras så att kontakter och samverkansformer med dessa aktörer kan upprättas. Samverkan och nätverk skapar en förståelse för aktörernas organisationer, inneboende förutsättningar och möjligheter att göra insatser.

Inom ramen för kommunens geografiska områdesansvar finns det ett krishanteringsråd. Falköpings kommun tillhör Krishanteringsrådet Östra Skaraborg. I rådet ingår ett stort antal krisledningsaktörer såsom polismyndigheten, Västra Götalandsregionen, Länsstyrelsen, Försvarsmakten, näringslivsföreträdare, Svenska kyrkan, frivilliga försvarsorganisationer och sjöräddningssällskapet. Från de 11 deltagande kommunerna deltar säkerhetssamordnare, krisinformatörer och företrädare för respektive kommuns krisstödsgrupp (POSOM).

Samverkan med nationella och vissa regionala myndigheter sker vid länsstyrelsens årliga möten med säkerhetssamordnarna.

Säkerhetssamordnaren ska årligen eller när så begärs att informera kommunstyrelsen om krishanteringsrådets aktiviteter, erfarenheter och samverkan inom det geografiska området.

### **3.3.1. Inriktnings- och samordningsfunktion (ISF)**

Enligt kommunöverenskommelsen ska kommunen under en extraordinär händelse kunna stå värd för en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) på lokal nivå, i syfte att verka för samordning av olika aktörers åtgärder.

#### **3.3.1.1. Prioritering för mandatperioden 2023–2026**

Under mandatperioden avser Falköpings kommun utbilda och öva kommunens förmåga att stå värd för en ISF.

### **3.3.2. Kommunikation**

Kommunen ska enligt kommunöverenskommelsen verka för att information till allmänheten vid en extraordinär händelse samordnas.

#### **3.3.2.1. Prioritering för mandatperioden 2023–2026**

Falköpings kommun planerar att utarbeta en plan för kriskommunikation under mandatperioden.

### **3.3.3. Viktigt meddelande till allmänheten (VMA)**

Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) är ett system för att varna människor om att något allvarligt har hänt som omedelbart hotar liv, hälsa, egendom eller miljö. Enligt kommunöverenskommelsen ska berörda kommuner säkerställa att Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) kan sändas via anläggningar för utomhusvarning genom att ljudsändare underhålls.

I Falköpings kommun underhålls ljudsändare av Samhällsskydd mellersta Skaraborg (SMS).

### 3.4. Utbildning och övning

Enligt 2 kap. 8 § LEH (SFS 2006:544) ska kommuner och regioner ansvara för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de ska kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid.

Kommunöverenskommelsen anger vidare att kommunen ska ta fram en utbildnings- och övningsplan. Falköpings kommun har tagit fram en övnings- och utbildningsplan som delvis baseras på kommunens RSA, planen finns listad i dokumentöversikten i tabell 1 i kapitel 3.2.

Målet med kommunens arbete med utbildning och övning enligt kommunöverenskommelsen är att:

- Det ska finnas en regelbundet utbildad och övad krisorganisation. Även beredskapsfunktioner inom kommunal teknisk försörjning, krisstöd med mera ska vara utbildade och övade.
- Kommunen ska bland annat utifrån de brister som identifierats i risk- och sårbarhetsanalysen, genomföra och utvärdera minst två övningar under en mandatperiod. Kommunens krisledningsnämnd ska övas minst en gång per mandatperiod.
- Varje övning ska utvärderas avseende såväl styrkor som svagheter när det gäller kommunens egen krisberedskap och förmåga att samverka med andra aktörer.

### 3.5. Rapportering

Enligt 2 kap 9 § LEH (SFS 2006:544) ska kommuner och regioner hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om vilka åtgärder som vidtagits enligt detta kapitel och hur åtgärderna påverkat krisberedskapsläget.

Kommuner och regioner ska vid en extraordinär händelse i fredstid ge den myndighet som regeringen bestämmer lägesrapporter och information om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen samt om vidtagna och planerade åtgärder.

Mål för kommunens arbete med rapportering enligt kommunöverenskommelsen är att:

- Kommunen ska ha förmågan att ta emot och dela information med berörda krisberedskapsaktörer med stöd av den teknik och metodik som tillämpas nationellt och regionalt för samverkan och ledning vid samhällsstörningar.
- Kommunen ska ha förmåga att ge Länsstyrelsen en samlad rapport om läget i kommunen vid en extraordinär händelse.

Enligt kommunöverenskommelsen ska kommunen även ta initiativ till att en samlad lägesbild tas fram i samband med en extraordinär händelse.

Falköpings kommun rapporterar in resultat av sitt arbete med risk- och sårbarhetsanalysen senast den 31 oktober under första kalenderåret i mandatperioden. Årligen ska kommunen följa upp risk och sårbarhetsanalysen och med utgångspunkt i den bedöma sin generella krisberedskap. Denna rapportering sker i elektronisk form. Säkerhetssamordnare ansvarar för att initiera, sammanställa och genomföra rapporteringen.

För rapportering under en händelse ska kommunen främst använda sig av WIS vid rapportering av lägesbild.

### **3.6. Höjd beredskap och civilt försvar**

Enligt regeringens försvarspolitiska inriktning 2016–2020 ska planeringen för civilt försvar återupptas. Det civila försvarets syfte är att säkerställa att samhället ska fungera vid höjd beredskap och krig i Sverige. Arbetet med civilt försvar bedrivs inom ramen för verksamheter i statliga myndigheter, kommuner, regioner, privata företag och frivilligorganisationer. Det civila försvaret bildar tillsammans med det militära försvaret Sveriges totalförsvar.

Uppgifter kopplat till civilt försvar och höjd beredskap utgår från lagen LEH och FEH. Även överenskommelsen om kommunernas arbete med civilt försvar<sup>7</sup> styr uppgifter kopplat till det civila försvaret. Överenskommelsen avsåg ursprungligen perioden 2018–2020 men har förlängts till att gälla även under 2023. En ny överenskommelse för 2024 och framåt har vid framtagandet av detta dokument ännu inte antagits, varför mål och uppgifter baserats på den överenskommelse som är gällande vid tiden för dokumentets framtagande.

Målet för det civila försvaret är att<sup>8</sup>:

- värna civilbefolkningen,
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna,
- upprätthålla en nödvändig försörjning,
- bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld,
- upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan,
- bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred, och

---

<sup>7</sup> MSB & SKR. (2022). *Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar- 2018-2020 med revideringar till och med 2023*.

<sup>8</sup> Regeringskansliet. *Mål för civilt försvar*. Tillgänglig: [Mål för civilt försvar - Regeringen.se](https://www.regeringen.se) [Hämtad 2023-09-06]

- med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

### **3.6.1. Prioriterade uppgifter för kommunerna enligt överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar är:**

- Kompetenshöjning gällande totalförsvar. Nyckelpersoner i kommunens organisation ska genom utbildning ha givits kunskaper om höjd beredskap och totalförsvar.
- Säkerhetskydd. Kommunen ska ha de förutsättningarna som behövs och som följer av säkerhetskyddslagen för att kunna arbeta med uppgifterna enligt 3 kap. i LEH.
- Krigsorganisation och dess bemanning. Kommunen ska under fortsätta arbetet med sin krigsorganisation och dess bemanning.

## **4. Ekonomi**

Det utgår årligen statlig ersättning för arbetet med civil beredskap, som anges i LEH och som preciseras i kommunöverenskommelserna<sup>9</sup> <sup>10</sup>.

Ersättningen utgår från den så kallade finansieringsprincipen som innebär att vissa åtgärder som staten ålägger kommunerna också ska finansieras av staten. Det är upp till kommunen själv att finansiera övriga förberedelser och åtgärder som kommunen bedömer nödvändiga för att åstadkomma trygghet och säkerhet för de invånare som bor eller vistas i kommunen.

---

<sup>9</sup> MSB & SKL. (2018). *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019-2022 och Förlängd och justerad överenskommelse för kommunernas krisberedskap 2023.*

<sup>10</sup> MSB & SKR. (2022). *Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar- 2018-2020 med revideringar till och med 2023.*